

Dotazníkové šetření zaměřené na úroveň komunikace mezi jednotlivými složkami státní správy a průmyslovými podniky

*Dotazníkové šetření vzniklo s podporou Technologické agentury České republiky v rámci projektu TAČR SS05010096, **SAFE-BASE**: Návrh komplexního systému pro proces poučení ze závažných havárií s účastí nebezpečné chemické látky nebo směsi*

1 Cíl dotazníkového šetření

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit úroveň komunikace mezi jednotlivými složkami státní správy a identifikovat možné nedostatky v komunikaci, které by vyžadovaly nápravu.

2 Metoda dotazníkového šetření

Cílovou skupinou dotazníkového šetření byli pracovníci České inspekce životního prostředí (ČIŽP) a pracovníci jednotlivých krajských úřadů, kteří se podílejí na kontrolách objektů zařazených ve smyslu zákona č. 224/2015 Sb. do skupiny A nebo skupiny B, případně posuzují bezpečnostní dokumentaci podle tohoto zákona. Bylo osloveno celkem 45 osob. Celkem 16 osob pracuje na ČIŽP a 29 osob pracuje na krajském úřadě.

Dotazník obsahoval celkem 17 otázek s nabídnutou možností a prostorem pro vyjádření názorů respondentů. Struktura dotazníku je zřejmá z přílohy č. 1.

Osoby z cílové skupiny byly nejdříve s tímto dotazníkem seznámeny na workshopu pořádaném Ministerstvem životního prostředí (MŽP) v prosinci roku 2022. Dotazník byl následně zpracován pomocí platformy Survio a distribuován prostřednictvím e-mailů. Výsledky jsou anonymizované, na což byli respondenti několikrát upozorněni.

3 Výsledky dotazníkového šetření

Z celkového počtu 45 oslovených respondentů vyplnilo dotazník celkem 17 osob. Z ČIŽP odpovědělo 9 osob, tj. jednalo se o 56% návratnost. V případě krajských úřadů se potom jednalo pouze o 24% návratnost dotazníků. Podíl na nízkém procentu návratnosti má i ten fakt, že odpovědi byly zcela anonymní, což neumožňovalo zaslat adresně dotazník respondentům, kteří jej ve vymezeném čase nevyplnili.

3.1 Komunikace s průmyslovými podniky

ČIŽP

Pracovníci ČIŽP hodnotí úroveň komunikace v převážné míře jako výbornou (viz tabulka 1). Někteří z pracovníků hodnotí také, proč je jejich komunikace na výborné úrovni. Zmiňují dlouhodobou praxi, znalost subjektů, které kontrolují, případně, že je komunikace již „zaběhnutá“, nebo takto hodnotí na základě výsledků kontrol.

Tabulka 1: Úroveň komunikace s podnikem

Úroveň komunikace	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1: Výborná úroveň komunikace	6	67
2: Dobrá úroveň komunikace	3	33
3: Spíše dobrá úroveň komunikace	0	0
4: Spíše špatná úroveň komunikace	0	0
5: Špatná úroveň komunikace	0	0

Otázku směřující na faktory, které ztěžují komunikaci mezi ČIŽP a průmyslovým podnikem, většina respondentů považuje za nerelevantní. Jeden z respondentů identifikuje aroganci jako faktor, který nepřispívá k dobré komunikaci, další zmiňuje laxní přístup nebo nedůslednost.

Pracovníci ČIŽP neuvedli žádný konkrétní návrh, který by podle jejich názoru mohl vést ke zlepšení komunikace mezi ČIŽP a průmyslovým podnikem.

Krajské úřady

Pracovníci krajských úřadů hodnotí úroveň komunikace v převážné míře jako dobrou (viz tabulka 2). V případě, že úroveň komunikace byla hodnocena jako dobrá, tak respondenti jako důvod ke snížení úrovně hodnocení nejčastěji zmiňovali: mírné prodlevy v odevzdávání potřebných podkladů, ve výjimečných případech nebyly požadavky splněny úplně.

Tabulka 2: Úroveň komunikace s podnikem

Úroveň komunikace	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1: Výborná úroveň komunikace	3	37,5
2: Dobrá úroveň komunikace	5	62,5
3: Spíše dobrá úroveň komunikace	0	0
4: Spíše špatná úroveň komunikace	0	0
5: Špatná úroveň komunikace	0	0

Dotaz na faktory ztěžující komunikaci s průmyslovými podniky považovala většina respondentů jako nerelevantní. Pouze jeden pracovník identifikoval jako faktory ztěžující komunikaci: „nízkou spolehlivost“ a „nízkou odbornost“. Nízká odbornost podle jeho názoru ztěžuje komunikaci na obou stranách, tj. i na straně pracovníků státní správy.

Celkem dva pracovníci krajských úřadů formulovali konkrétní návrhy na zlepšení komunikace mezi příslušným pracovištěm státní správy a průmyslovým podnikem:

„Legislativně zajistit těsnější propojení povolovacího úřadu na provozovatele např. z hlediska povinnosti oznamování závažných havárií (ale třeba i skoronehod) – mimo úřední hodiny u KÚ funguje pouze hlídací služba s telefonními čísly ústředny, přičemž hlídací služba nemá ani ponětí o tom, co je jí ohlašováno a komu má danou informaci předat. Podobně špatná úprava je i v IPPC – provozovatel má povinnost ohlašovat povolovacímu úřadu, on však nemá povinnost zajistit předání konkrétnímu úředníkovi.“

„Lépe a funkčně zpracovaná legislativa v oblasti PZH, zlepšení metodické podpory státní správy, aby se úředník nedostával do situací, kdy není schopen odpovídat na odborné otázky provozovatele.“

3.2 Komunikace krajského úřadu s příslušným hasičským záchranným sborem

V tabulce 3 jsou uvedeny podíly jednotlivých odpovědí. V případě, že byla zvolena odpověď „Dobrá úroveň komunikace“, respondenti uváděli, že došlo občas k drobným nedorozuměním, v dalším případě, že neexistuje součinnost HZS příslušného kraje, poslední případ byl bez textové odpovědi.

Tabulka 3: Úroveň komunikace mezi krajským úřadem a HZS

Úroveň komunikace	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1: Výborná úroveň komunikace	2	25
2: Dobrá úroveň komunikace	3	37,5
3: Spíše dobrá úroveň komunikace	0	0
4: Spíše špatná úroveň komunikace	0	0
5: Špatná úroveň komunikace	0	0
Ke konzultacím ještě nedošlo	3	37,5

Na dotaz ohledně výměny zkušeností odpověděli kladně 2 respondenti, záporně 4 respondenti (viz tabulka 4). Dva respondenti využili prostor pro psaní vlastního textu:

„K setkání nedochází (zatím nebylo potřeba), komunikujeme telefonicky nebo e-mailem, příležitostně osobní jednání v rámci kontrol dle zákona o PZH.“

„Krajský úřad se s HZS pravidelně schází na integrovaných kontrolách zařízení, spolupracujeme na tvorbě VHP.“

Co se týká kladných odpovědí, bylo zmíněno, že probíhají oficiální, ale spíše nepravidelná setkání.

Tabulka 4: Výměna zkušeností mezi krajským úřadem a HZS

Dochází k výměně zkušeností?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1: Ano, probíhají oficiální pravidelná setkání, kde jsou zkušenosti z různých havárií probírány.	0	0
2: Ano, probíhají oficiální, ale spíše nepravidelná setkání.	2	25
3: Ano, dochází spíše k neoficiálním setkáním mezi jednotlivými pracovníky.	0	0
4: Ne, k setkáním nedochází.	4	50
Jiné odpovědi	2	25

Na otázku týkající se faktorů, které ztěžují komunikaci mezi pracovníky, 4 respondenti odpověděli, že tato otázka není relevantní. V jednom případě respondent identifikoval jako faktor ztěžující komunikaci nízkou odbornost. Zbývající tři respondenti využili možnost slovní odpovědi:

„Sice se nesetkáváme, ale komunikace, pokud je potřebná či nutná, probíhá na dobré úrovni.“

„Rozsáhlá agenda a nedostatek času, nulová iniciativa MŽP k uskutečnění takových setkání.“

„Nedostatek času.“

Návrhy na zlepšení úrovně komunikace mezi krajským úřadem a HZS byly vloženy ve dvou případech:

„Chybí někdo, kdo by zaštiťoval a organizoval diskuzní setkávání. Ideálně MŽP.“

„HZS kraje je hodně zatížen svojí administrativou.“

Na úroveň komunikace mezi HZS rovněž odpověděli někteří pracovníci ČIŽP (celkem 4 respondenti). Všichni hodnotí úroveň komunikace jako výbornou. Komunikace mezi ČIŽP a HZS probíhá na základě dobrých vztahů mezi těmito organizacemi.

3.3 Komunikace mezi ČIŽP a krajským úřadem

ČIŽP

Většina respondentů hodnotila úroveň komunikace s pracovníky krajských úřadů jako výbornou. Pokud byla úroveň hodnocena jako dobrá, tak z důvodu zahlcení (zřejmě administrativními úkony) krajů. Dva respondenti odpověděli, že neprobíhá žádná komunikace, přičemž jeden z těchto respondentů uvedl úroveň komunikace jako výbornou a druhý z respondentů jako dobrou.

Tabulka 5: Úroveň komunikace mezi ČIŽP a krajským úřadem

Úroveň komunikace	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1: Výborná úroveň komunikace	6	67
2: Dobrá úroveň komunikace	3	33
3: Spíše dobrá úroveň komunikace	0	0
4: Spíše špatná úroveň komunikace	0	0
5: Špatná úroveň komunikace	0	0

Všichni respondenti na otázku identifikace možných faktorů ztěžujících komunikaci uvedli, že otázka není relevantní. Na dotaz, zda respondenti mají nějaký konkrétní návrh na zlepšení stávající úrovně komunikace, odpověděl jeden respondent, který navrhuje zvýšení počtu pracovníků krajských úřadů věnujících se agendě prevence závažných havárií (PZH).

Krajské úřady

Většina respondentů hodnotila úroveň komunikace s pracovníky ČIŽP rovněž jako výbornou. Pokud byla úroveň hodnocena jako dobrá, tak z důvodu drobných nesrovnalostí v případě, že probíhala komunikace s pracovníkem, který měl nově na starosti agendu spojenou s prevencí závažných havárií (PZH).

Tabulka 6: Úroveň komunikace mezi krajským úřadem a ČIŽP

Úroveň komunikace	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1: Výborná úroveň komunikace	6	75
2: Dobrá úroveň komunikace	2	25
3: Spíše dobrá úroveň komunikace	0	0
4: Spíše špatná úroveň komunikace	0	0
5: Špatná úroveň komunikace	0	0

Všichni respondenti na otázku identifikace možných faktorů ztěžujících komunikaci uvedli, že otázka není relevantní. Na dotaz, zda respondenti mají nějaký konkrétní návrh na zlepšení stávající úrovně komunikace, odpověděli dva respondenti:

„Více společných porad (seminářů, školení) organizovaných ředitelstvem ČIŽP za podpory MŽP (OEREŠ).“

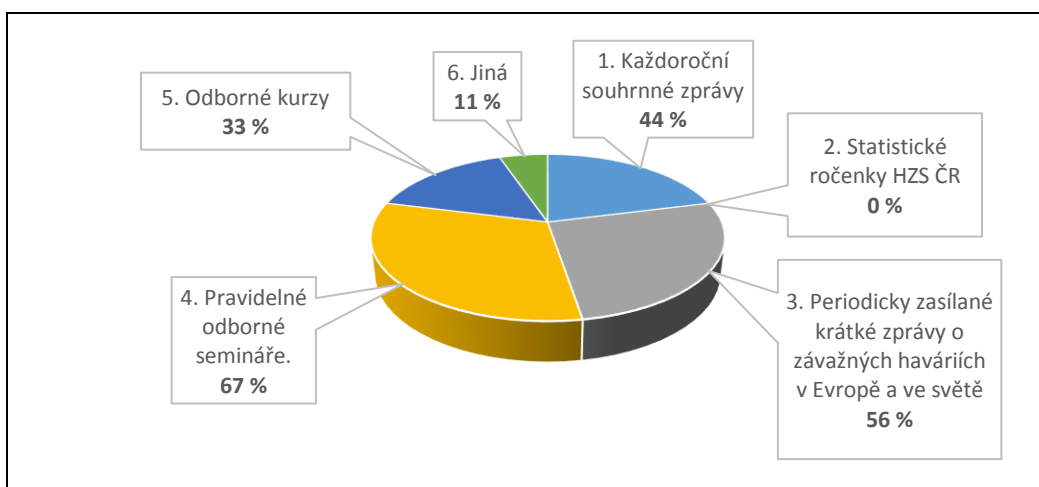
„Zprovoznit informační systém PZH dle § 45 zákona. Jeho nastavení přizpůsobit analogicky, jako je to v procesu EIA (www.cenia.cz/eia), a nastavit postupy v zákoně PZH, např. zveřejňování dokumentací a DOSS a veřejnosti a obci poskytovat pouze odkaz na IS.“

3.4 Komunikace prostřednictvím tištěných a elektronických zdrojů

ČIŽP

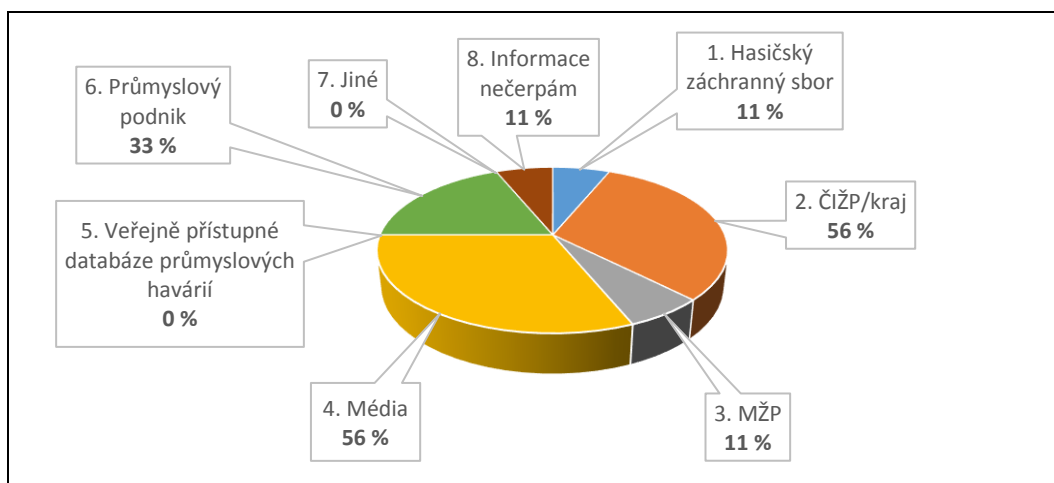
U dotazu, který směřoval na preferenci různých informačních zdrojů, mohli respondenti zvolit více možností. Součet všech kladných odpovědí není tedy roven celkovému počtu respondentů. Hodnoty prezentované na obrázku 1 lze interpretovat jako procento z celkového počtu respondentů, kteří se pro daný informační zdroj vyslovili kladně. Z obrázku je zřejmé, že nejvíce respondentů se vyslovilo kladně pro odborné semináře.

Jeden z respondentů uvádí, že by byly vhodné jakékoliv zprávy (z oficiálních míst) o významných událostech, příčinách, následcích, aby informace nebyly ovlivněny zprávami, které pocházejí ze sdělovacích prostředků.

Obrázek 1: Podíl kladných odpovědí u jednotlivých preferovaných informačních zdrojů (respondenti z ČIŽP)

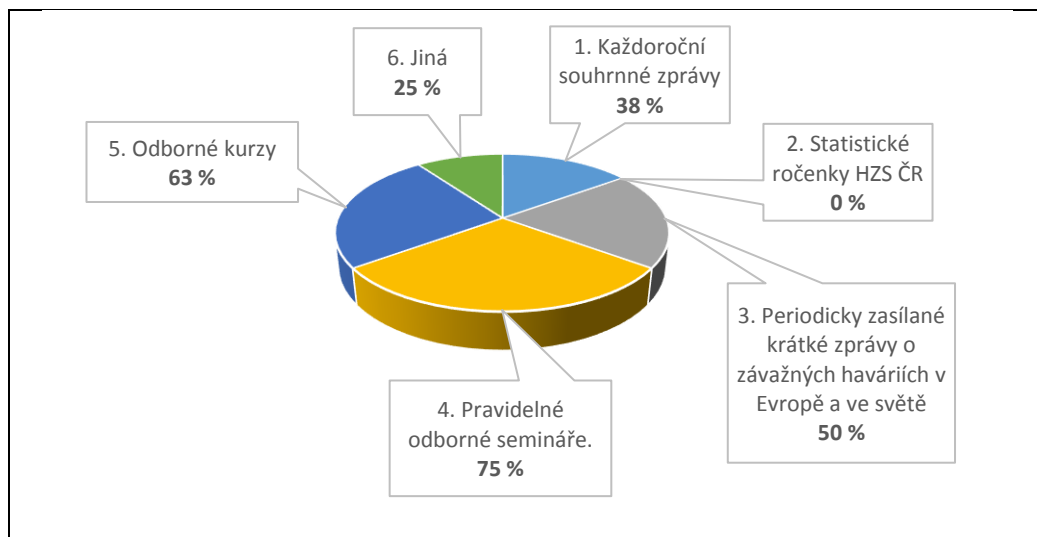
Nejvíce respondentů čerpá informace o závažných haváriích ze sdělovacích prostředků a od příslušných pracovišť krajských úřadů. Veřejně přístupné databáze průmyslových havárií nejsou využívány žádným z respondentů.

Obrázek 2: Podíl kladných odpovědí u jednotlivých používaných informačních zdrojů (respondenti z ČIŽP)

Krajské úřady

Stejně jako v případě pracovníků ČIŽP, i pracovníci krajských úřadů měli nejvíce kladných odpovědí u pravidelných odborných seminářů. Jistá odlišnost je však v případě odborných kurzů. Zatímco respondenti z ČIŽP dali kladnou odpověď ve třetině případů, respondenti z krajských úřadů zvolili kladnou odpověď ve dvou třetinách případů.

Obrázek 3: Podíl kladných odpovědí u jednotlivých preferovaných informačních zdrojů (respondenti z krajských úřadů)

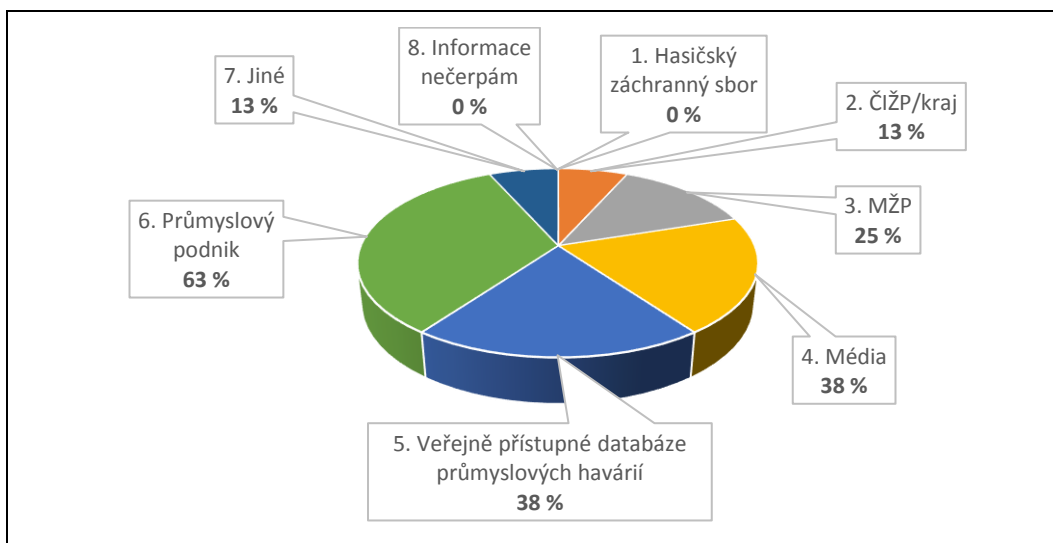
Jeden z respondentů uvádí další zdroj informací:

„Např. semináře k provozní bezpečnosti spolupořádané ve spolupráci s vedoucími pracovníky v oblasti BOZP/PZH vybraných podniků.“

Případně je zmiňován funkční informační systém. V odpovědích zazněla i kritika informačních zdrojů používaných v ČR, a to jednak kritika nefunkčního informačního systému, jednak celkově nefunkčních informačních toků. Jeden z respondentů uvádí:

„V ČR chybí vše. Pokud se úředník nezajímá sám, nebo není z oboru, nedostává se mu téměř žádných informací.“

Na dotaz, odkud respondenti čerpají informace o závažných haváriích, odpovědělo nejvíce respondentů, že je to z průmyslového podniku. Dalším poměrně často využívaným zdrojem jsou veřejně přístupné databáze průmyslových havárií a sdělovací prostředky (viz obrázek 4).

Obrázek 4: Podíl kladných odpovědí u jednotlivých používaných informačních zdrojů (respondenti z krajských úřadů)

3.5 Provádění oponentních posudků

ČIŽP

Na dotaz, zda by respondentům z ČIŽP připadalo vhodné provádět oponentní posudek k závěrečné zprávě, odpovědělo kladně 5 osob. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 7.

Argumentem vyjádřeným respondenty pro zavedení posudků je především to, že některé subjekty, ve kterých k závažné havárii došlo, havárii zlehčují. Naopak argumenty respondentů proti zavedení zdůrazňují zvýšení administrativní zátěže a také to, že se jedná o zbytečný úkon, kdy nesrovnalosti jsou vyřešeny na oficiálních setkáních s provozovatelem s účastí dalších složek státní správy.

Tabulka 7: Vyjádření souhlasu/nesouhlasu s prováděním oponentních posudků (respondenti z ČIŽP)

Provádět oponentní posudek k závěrečné zprávě?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ANO	5	56
NE	3	33
NEVÍM	1	11

Krajské úřady

Na dotaz, zda by respondentům z krajských úřadů připadalo vhodné provádět oponentní posudek k závěrečné zprávě, odpověděly kladně 2 osoby a negativně 3 osoby. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 8.

Argumenty vyjádřené respondenty pro zavedení posudků poukazují především na kauzální složitost závažných havárií nebo na funkci oponentského posudku jako opravného prostředku. Respondenti doslova uvádějí:

„Někdy ani referent krajského úřadu a ani člen HZS není schopen na základě svých znalostí a zkušeností doporučit nápravná opatření.“

„Jednalo by se o prostředek zpětného zhodnocení oprávněnou odbornou osobou – lze se následně snáze domáhat doplnění strohých informací.“

Argumenty proti zavedení posudků uvádějí administrativní zátěž. Respondenti pocházející z krajských úřadů ve větší míře rovněž uváděli možnost „nevím“ a na základě slovních odpovědí je možné předpokládat, že vyžadují hlubší diskuzi. Jednalo se například o následující odpovědi:

„Chybí odpověď ‚nevím‘. Pro toto téma není dostatek prostoru v tomto dotazníku. Napadá mě více otázek než odpovědí.“

„Ano i ne – buňka poskytuje málo prostoru na vysvětlení.“

Tabulka 8: Vyjádření názoru oponentů k provádění oponentních posudků (respondenti z krajských úřadů)

Provádět oponentní posudek k závěrečné zprávě?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ANO	2	25
NE	3	37,5
NEVÍM	3	37,5

4 Závěrečné shrnutí

Komunikace mezi průmyslovými podniky, krajskými úřady a ČIŽP je respondenty hodnocena kladně. Respondenti zmiňují především problémy v komunikaci, které jsou nejspíše spojeny s běžnými nedorozuměními. V jednom případě je uváděn rozdíl v úrovni komunikace s podniky zařazenými do skupiny B a podniky zařazenými do skupiny A. Návrhy na zlepšení komunikace jsou spojeny s úpravou právních předpisů a zlepšení metodické podpory, jak doslova uvádí jeden z respondentů: „... aby se úředník nedostával do situací, kdy není schopen odpovídat na odborné otázky provozovatele.“

Komunikace mezi HZS, krajskými úřady a ČIŽP je hodnocena vesměs kladně. Mezi negativní faktory ovlivňující setkávání patří nedostatek času, případně absence osoby, která by zajišťovala diskuzní setkávání. V tomto ohledu je zmiňováno MŽP.

Komunikaci mezi složkami státní správy by mohl podle některých respondentů zkvalitnit funkční informační systém (viz § 45 zákona č. 224/2015 Sb.), případně pořádání více společných porad organizovaných MŽP.

Nejvíce preferovaným informačním zdrojem je pro obě skupiny respondentů pořádání pravidelných odborných seminářů. Respondenti z krajských úřadů potom kladně hodnotili rovněž odborné kurzy. Z odpovědí lze odhadovat, že k dalšímu vzdělávání měla pozitivní přístup většina respondentů.

Na základě odpovědí na dotaz vztahující se k problematice zavedení oponentských posudků lze odhadovat, že se jedná o téma, které vyžaduje podrobnější diskuzi mezi zainteresovanými stranami.

5 Omezení vypovídající schopnosti výsledků dotazníkového šetření

K výsledkům dotazníkového šetření je nutné přistupovat s vědomím, že existují určité faktory, které omezují vypovídající schopnost výsledků šetření. Mezi tyto faktory patří:

- Nejsou dostupné odpovědi od všech oslovených pracovníků, celková návratnost dotazníků je 38 % (u pracovníku ČIŽP se jednalo o 56% návratnost, u pracovníků krajských úřadů 24% návratnost).

- U malých vzorků změna v odpovědi jednoho respondenta může změnit ve velké míře relativní četnost odpovědí.
- Nelze zaručit nezávislost odpovědí. Lze předpokládat, že někteří respondenti, kteří reagovali, mohou být kolegové pracující v jedné kanceláři a mohli se u jednotlivých odpovědí navzájem ovlivňovat.
- Respondenti mohou mít vzhledem k jejich časové vytíženosti sníženou ochotu věnovat potřebný čas k vyplnění dotazníku.
- Minimálně jeden z respondentů se ve své praxi nesetkal se závažnou havárií.

I přes uvedená omezení jsou výpovědi důležité. Jednalo se o skupinu osob, které mají unikátní zkušenosti s problematikou prevence závažných havárií. Při vědomí výše uvedených omezení je možné některé závěry zobecnit, důležitější jsou však konkrétní odpovědi u otevřených otázek.